

Výstava v Severočeském muzeu přiblíží dílo restaurátorky Nečáskové

2.3.2023 - Jan Mikulička | Krajský úřad Libereckého kraje

Milena Nečásková (nar. 1953) se podílela na obnově děl, která jsou nejcennější svého druhu nejenom v Čechách, ale i ve střední Evropě, jako jsou například mozaika Posledního soudu na průčelí katedrály sv. Víta v Praze, nástěnné malby ve Svatováclavské kapli tamtéž, či deskové obrazy Mistra Theodorika v kapli sv. Kříže na hradě Karlštejně.

Výstava přiblíží základní postupy a otázky restaurování prostřednictvím několika dokončených nebo rozpracovaných obrazů a soch, doprovázených grafickými panely s dokumentací průzkumů a postupů prací. Nad výstavou konající se v roce 150. výročí založení Severočeského muzea převzala záštitu radní Libereckého kraje Květa Vinklátová.

„Děkuji Severočeskému muzeu v Liberci a kurátorce Zuzaně Štěpanovičové za přípravu a uspořádání výstavy. Doufám, že pro milovníka umění bude lákavý pohled na dílo během restaurování i přiblížení postupů, kterými se mu prodlužuje život a vrací se jeho poškozením narušená krása. Věřím, že výstava posílí i povědomí o roli veřejného zájmu na udržování kulturního dědictví, o práci sbírkových institucí a památkové péče,“ uvedla Nečásková.

Cílem výstavy je představit restaurátorskou činnost v základních blocích – průzkum, zásah a preventivní restaurování či monitoring. Jako stěžejní grafický exponát dokumentující tyto tři bloky bude vystavena velkoplošná dokumentace významného mezinárodního projektu restaurování mozaiky na tzv. Zlaté bráně, nacházející se na jižním průčelí katedrály sv. Víta v Praze, který byl realizován ve spolupráci spolupráce Kanceláře prezidenta republiky a Getty Conservation Institute (GCI) z Los Angeles v letech 1998–2000, po složité několikaleté interdisciplinární přípravě. Milena Nečásková a další tři čeští restaurátoři odstranili z mozaiky korozi, provedli dozlacení a stabilizovali její stav pomocí speciálního systému laků. Velké detailní snímky mozaiky umožní návštěvníkům jedinečnou příležitost poznat zblízka krásu a podobu tohoto mimořádného středověkého díla, jinak nepřístupného pro své vysoké umístění na fasádě chrámu.

Základním malířským výstavním exponátem bude lunetový obraz z bývalého augustiniánského kláštera v Havlíčkově Brodě, prezentovaný v rozpracovaném stavu a dokládající možnou proměnu silně znečištěného, ztmavlého a mechanicky poškozeného obrazu ve vizuálně atraktivní dílo. Mezi sochařskými exponáty vyniká dřevěná polychromovaná pozdněgotická socha sv. Anny Samotřetí z kostela sv. Anny v Sedleci u Karlových Varů, k níž se dlouhá staletí konaly poutě. Dalším exponátem je raně barokní socha apoštola Jana z kláštera v Oseku. Obě plastiky jsou ve svém původním umístění v podstatě nepřístupné, návštěvníci libereckého muzea ocení možnost nahlédnout na jejich detaily, jakož i na jednotlivé etapy obnovy různých artefaktů ze sbírek Severočeského muzea.

Prostřednictvím dvaceti dvou grafických panelů výstava seznamuje veřejnost s širokým spektrem problémů, které Milena Nečásková řešila samostatně, nebo se na jejich řešení spolupodílela. K prvním patří, vedle výše uvedených děl, například objev, odkryv a restaurování fragmentu fresky na zámku Jemniště, několik desítek let trvající péče o sbírkový fond Oblastní galerie Liberec, Národního památkového ústavu, Sbírek Pražského hradu a dalších českých institucí.

Z velkých projektů, které Milena Nečásková vedla jako hlavní restaurátorka s osobním podílem na přímém provádění prací, uveďme obnovu Pantheonu, ústředního reprezentačního prostoru Národního muzea, která přinesla nové informace o malířských technikách zúčastněných umělců V.

Brožíka, F. Ženíška a V. Hynaise. Dalšími významnými počiny bylo restaurování nástěnných maleb ve Svatováclavské kapli katedrály sv. Víta, komplexní restaurování chrámových interiérů v Oseku a Polné a restaurování nástěnných maleb v hospitálu Kuks. Tyto projekty realizovala Milena Nečásková prostřednictvím restaurátorské umělecké společnosti Brandl s r.o. založené již na počátku 90. let právě pro realizaci velkých projektů, které vyžadují spolupráci více restaurátorů různých specializací, a jsou proto nad časové a odborné možnosti jednotlivce.

Výstava představuje různé aspekty restaurování, tohoto nanejvýš kvalifikovaného oboru, který zahrnuje znalosti rozmanitého zaměření. Chemie a fyzika jsou základem technologických znalostí a vědomostí o používaných materiálech, společenské vědy zase informují o vývoji uměleckých a řemeslných technik, dějinách jednotlivých druhů umění, ikonografii. Toto všechno by však nestačilo, pokud by restaurátor neměl výtvarné cítění a dostatečně šikovné ruce k provádění jednotlivých úkonů.

Návštěvníci se mohou setkat s ukázkou materiálového průzkumu, který se zabývá použitými materiály a technologickou výstavbou artefaktů, dále s výsledky UV a rentgenového snímkování, s fotografiemi tomografie a digitální kamery v různých spektrálních oblastech elektromagnetického záření. Tím vším se získávají exaktní poznatky o datování, technice a autorství, což bude na výstavě představeno na obrazu zapůjčeném z Oblastní galerie Liberec.

Výstavu předkládáme odborné i široké laické veřejnosti se záměrem pootevřít dveře do dílen starých mistrů a symbolicky nahlédnout pod ruce Mileny Nečáskové, u níž se spojuje vědeckotechnický průzkum s výtvarným řemeslem a citem pro krásu vytvořenou našimi předky. Připomínka jejích vybraných prací se může stát příspěvkem hlubšího poznávání vývojových i faktografických souvislostí restaurátorské praxe u nás.

Jako doprovodný program k výstavě najdou návštěvníci v dětském ateliéru připravenou mozaikovou dílničku. Předem objednaným skupinám nabízíme vzdělávací program o středověkém umění a mozaikách i o náplni práce restaurátora v širším kontextu.

Severočeské muzeum

<https://www.kraj-lbc.cz/aktuality/vystava-v-severoceskem-muzeu-priblizi-dilo-restauratorky-necaskove-n1123717.htm>